

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om Konsumentverket

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det siftas en lag om Konsumentverket.

Det föreslås att ett Konsumentverk grundas så att de uppgifter som sköts av det nuvarandet konsumentverket och konsumentombudsmannens byrå samt deras personal vid samma tidpunkt som dessa indras överförs till det verk som grundas. Det nya ämbetsverkets uppgift är att trygga konsumenternas ekonomiska och rättsliga ställning samt hälsa samt att genomföra konsumentpolitiken.

Det föreslås vidare att Konsumentverkets överdirektör skall fungera som konsumentombudsman. Som ett nytt förfaringsätt föreslås att konsumentombudsmannen skall

ha rätt att inom ramen för Konsumentverkets anslag besluta om betalning helt eller delvis av rättegångskostnaderna för den konsument som bistås eller sådana rättegångskostnader som konsumenten dömts att betala i de fall detta är av vikt med hänsyn till tillämpningen av lagen eller konsumenternas allmänna intresse eller om näringsidkaren inte iakttar konsumentklagonämndens beslut.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 1999 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses att träda i kraft vid ingången av 1999.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	3
1. Nuläge	3
1.1. Lagstiftning och praxis	3
Allmänt	3
Konsumentverket	3
Konsumentombudsmannen	4
Konsumentforskningscentralen och konsumentklagonämnden	5
1.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet	5
Vissa nordiska länder	5
Likheter och olikheter mellan vissa nordiska länder i förvaltningen av konsumentärenden	6
Europeiska unionens konsumentpolitik ur den finska konsumentförvaltningens synvinkel	6
1.3. Bedömning av nuläget	7
2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	8
2.1. Mål	8
2.2. De viktigaste förslagen	9
3. Propositionens verkningar	9
4. Beredningen av propositionen	9
5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	10
DETALJMOTIVERING	11
1. Lagförslag	11
2. Närmare bestämmelser	14
3. Ikraftträdande	14
LAGFÖRSLAG	
Lag om Konsumentverket	15

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftning och praxis

Allmänt

Enligt reglementet för statsrådet (1522/1995) hör konsument- och livsmedelsfrågor till handels- och industriministeriets verksamhetsområde, om de inte hör till något annat ministeriums verksamhetsområde. Handels- och industriministeriet ansvarar för ledningen av konsumentpolitiken och förvaltningen av konsumentärenden. I anslutning till ministeriet finns en delegation för konsumentärenden. De viktigaste målen för konsumentärenden och förslag till åtgärder som utarbetats på basis därav har presenterats i det konsumentpolitiska programmet för 1997—1998 som uppgjorts av delegationen. Justitieministeriet har ansvaret för en betydande del av konsumentlagstiftningen. Handels- och industriministeriet har hand om utvecklingen av produktsäkerhetslagstiftningen samt i regel också av den lagstiftning som rör enskilda produkter.

Konsumentförvaltningen reformerades år 1990. I samband med att näringsstyrelsen då indrogs grundades i stället konsumentverket, konsumentforskningscentralen och livsmedelsverket som centrala ämbetsverk. Konsumentombudsmannens byrå och konsumentklagonämnden, som hade grundats år 1978, fortsatte sin verksamhet som självständiga ämbetsverk.

Konsumentverket

Enligt 1 § lagen om konsumentverket (110/1990) har konsumentverket till uppgift att sörja för den tillsyn som avses i produktsäkerhetslagen (914/1986) så som stadgas särskilt, att i anslutning till konsumentfrågor göra utredningar och jämförelser som gäller priserna på nyttigheter samt att dra försorg om konsumentupplysning, styrning av konsumentrådgivningen samt andra konsumentfrågor som inte hör till någon annan konsumentmyndighet. Konsumentverket sköter dessutom övriga uppgifter som enligt bestämmelser eller föreskrifter ankommer på det. Bestämmelser om uppgifterna ingår bl.a.

i lagen om paketreserörelser (1080/1994), förordningen om prisinformation vid marknadsföring av konsumtionsnyttigheter (9/1989), 6 och 7 kap. konsumentskyddslagen (38/1978) samt i förordningen om kiosk- och därmed jämförlig handel samt automathandel (436/1969).

Handels- och industriministeriet har rätt att ge konsumentverket uppdrag som avser utredningar, försök, kontroll eller planering. Ministeriet kan samtidigt bestämma på vilket sätt och enligt vilken tidtabell uppdraget skall utföras. Konsumentverket fungerar som konsumentforskningscentralens, konsumentombudsmannens byrås, konsumentklagonämndens samt livsmedelsverkets räkenskapsverk samt tillhandahåller vissa av de ämbetsverkstjänster som hör till konsumentforskningscentralen och livsmedelsverket.

Enligt 4 § lagen om konsumentverket är näringsidkarna skyldiga att lämna konsumentverket upplysningar som det behöver för de utredningar och jämförelser av priserna på nyttigheter som har samband med skötseln av konsumentärendena. Verket kan bestämma att upplysningarna också skall ges den länsstyrelse som samlar in dem. Bestämmelser om offentliggörande av uppgifter och om sekretess ingår i 5 §.

Enligt 3 § förordningen om konsumentverket (277/1990) är länsstyrelsen distriktsförvaltningsmyndighet under konsumentverket. Förordningen innehåller närmare bestämmelser om konsumentverkets uppgifter, organisation och förvaltning.

Konsumentverket har en direktion som statsrådet utser för högst fyra år i sänder. Chef för konsumentverket är överdirektören. Överdirektören ansvarar för att de uppgifter som ankommer på ämbetsverket utförs effektivt och ekonomiskt samt med iakttagande av de konsumentpolitiska principer som handels- och industriministeriet anger. Vid konsumentverket finns dessutom annan personal i tjänste- och arbetsavtalsförhållande. Verkets personalstyrka består av 70 anställda, varav 63 är i tjänsteförhållande och 7 i arbetsavtalsförhållande.

För att genomföra konsumentupplysningen gör verket utredningar och jämförelser av priserna och kvaliteten på, säkerheten hos och miljökonsekvenserna av konsumtions-

nyttigheter samt av aktuella teman som rör konsumenternas ekonomiska och rättsliga ställning eller låter göra sådana utredningar och jämförelser. Att producera information utgör en viktig del av konsumentverkets verksamhet och när materialet produceras utnyttjas även det arbete som övriga konsumentmyndigheter gör.

Konsumentupplysningen sker med hjälp av olika typer av kommunikation. En av huvudprodukterna är tidskriften Kuluttaja, där man bl.a. publicerar resultat av sådana jämförande tester på produkter som utförts som internationellt samarbete. Genom konsumentinformation stöds bl.a. också den kommunala konsumentrådgivningen och konsumentfostran i skolorna.

I anslutning till konsumentverket finns en delegation för resebyråärenden och en konsumentkommitté för standardiseringsärenden.

Konsumentombudsmannen

Enligt 1 § lagen om konsumentombudsmannen (40/1978) finns för tillsynen över efterlevnaden av regleringen av den marknadsföring och de avtalsvillkor som avses i konsumentskyddslagen samt för tryggnad av konsumenternas rättsställning en konsumentombudsmannatjänst. Konsumentombudsmannens huvuduppgift är att övervaka lagenligheten av marknadsföring och avtalsvillkor ur konsumentens synvinkel. Bestämmelser om konsumentombudsmannens tillsynsuppgifter ingår dessutom i kreditinstitutslagen (1607/1993) och värdepappersmarknadslagen (495/1989).

Konsumentombudsmannen kan bistå konsument vid skötseln av enskilt ärende, om det är av vikt med hänsyn till lagtillämpningen och konsumenternas allmänna intresse. Konsumentombudsmannen kan även bistå konsument i den omfattning som med hänsyn till handhavandet av övriga uppgifter är möjlig, om näringsidkaren inte iakttar beslut av konsumentklagonämnden.

Konsumentombudsmannens uppgift är främst att övervaka att bestämmelserna i lagstiftningen följs. Bland verksamhetsformerna kan nämnas förhandlingsförfarande med näringsidkarna, förbud mot lagstridigt förfarande och förstärkande av förbud genom vite samt förbud som söks hos marknadsdomstolen. Procedurbestämmelserna ingår i 6—8 § lagen om konsumentombudsmannen. Enligt

9 § är näringsidkare skyldig att lämna konsumentombudsmannen nödiga uppgifter om marknadsföring och avtalsvillkor.

Principen att konsumentombudsmannen i sin verksamhet skall handla självständigt har förverkligats så att konsumentombudsmannens tillsynsuppgifter endast kan styras genom författningar. Konsumentombudsmannen avger årligen en berättelse om sin verksamhet till statsrådet. Berättelsen skall innehålla en redogörelse för iakttagelser av hur bestämmelserna i konsumentskyddslagstiftningen följs och om eventuellt behov att reformera den.

Enligt 1 § förordningen om konsumentombudsmannen (67/1993) skall konsumentombudsmannen särskilt övervaka att marknadsföringen och avtalsvillkoren är lagenliga på sådana områden där ur konsumenternas synvinkel otillbörlig marknadsföring eller orimliga avtalsvillkor kan antas förekomma allmänast samt på områden där marknadsföringen och användningen av avtalsvillkor är av särskild betydelse för konsumenterna.

Enligt 10 § skall konsumentombudsmannen ge konsumenter och näringsidkare information om lagens innehåll och om praxis vid dess tillämpning. Informationsplikten uppfylls bl.a. med hjälp av telefonjour och tidskriften Kuluttajansuojat med näringslivet som målgrupp.

Konsumentombudsmannens byrå är chefstyrt ämbetsverk. Konsumentombudsmannen utnämns av republikens president på framställning av statsrådet. Byråns personal består av en direktör som byråchef, föredragande och biträdande personal. Det totala antalet anställda vid konsumentombudsmannens byrå uppgår till 23.

Den verksamhet som bedrivs av konsumentombudsmannens byrå omfattar förutom avgöranden i ärenden som tillställts konsumentombudsmannen dessutom av projektarbete på särskilda tyngdpunktsområden som ändras med två års intervall. På dessa områden försöker konsumentombudsmannen förebygga problem som är förenade med konsumenternas rättsskydd genom att påverka lagstiftningen samt genom att uppgöra anvisningar om marknadsföring och förhandla fram avtalsvillkor sektorsvis. Som exempel på tyngdpunktsområden kan nämnas nödvändighetstjänster i anslutning till bolagiseringen och konkurrensutsättningen av offentliga tjänster.

Konsumentforskningscentralen och konsumentklagonämnden

Enligt lagen om konsumentforskningscentralen (112/1990) lyder konsumentforskningscentralen under handels- och industriministeriet och har till uppgift att bedriva forskning och utredningsverksamhet som gäller konsumtion, effekterna av konsumtion, priserna och kvaliteten på konsumtionsnyttigheter och konsumentens ställning samt att sköta informationstjänst. Ministeriet kan ge konsumentforskningscentralen uppdrag. Konsumentforskningscentralen bedriver forskning på sitt verksamhetsområde även på uppdrag.

Enligt lagen om konsumentklagonämnden (42/1978) ankommer det på konsumentklagonämnden att ge rekommendationer om hur tvister mellan näringsidkare och konsumenter skall avgöras samt hur sådana enskilda tvister skall avgöras som gäller köpeavtal, köpeanbud eller handpenning i samband med bostadsköp och som förs till nämnden av konsumenter eller privatpersoner som köper eller till försäljning bjuder ut bostäder. Konsumentklagonämnden har dessutom till uppgift att avge utlåtanden till domstolarna, då dessa behandlar ärenden som faller under nämndens behörighet. Konsumentklagonämndens beslut är inte verkställbara och har inte samma rättsverkan som en dom har.

1.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet

Vissa nordiska länder

I Sverige ansvarar Inrikesdepartementet för ledningen av konsumentärenden. Konsumentverket har till uppgift att handha den allmänna konsumentpolitiska verksamheten, om vilken beslut fattas av Sveriges riksdag. Konsumentverkets generaldirektör är samtidigt konsumentombudsman. De uppgifter som ankommer på konsumentombudsmannen anges i marknadsföringslagen, lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare och produkt säkerhetslagen. Konsumentverket har dessutom uppgifter som baserar sig bl.a. på konsumentkreditlagen, konsumentförsäkringslagen och skuldsaneringslagen. Vid ämbetsverket finns konsumentombudsmannens sekretariat vars chef fungerar som ställföreträdare för konsumentombudsmannen. Vad

gäller de övriga uppgifterna som ankommer på Konsumentverket har generaldirektören en annan ställföreträdare.

I Sverige finns det inte någon särskild konsumentforskningscentral. Konsumentverket testar produkter vid sitt eget laboratorium samt låter göra behövliga utredningar bl.a. av hushållens situation och konsumenternas ställning på marknaden. Allmänna reklamationsnämnden ger avtalsparterna rekommendationer om hur sådana tvister mellan köpare och säljare rörande varor, tjänster eller andra nyttigheter vilka enskilda konsumenter vidarebefordrat till nämnden och vilka handlar om en näringsidkares prestation i samband med hans yrkesutövning skall kunna lösas.

I Norge ankommer den högsta ledningen av konsumentärenden på barn- och familjeministeriet (Barne- og familiedepartementet). En central konsumentorganisation är konsumentrådet (Forbrukerrådet) vars verksamhet finansieras med statsmedel och som ofta räknas till konsumentorganisationer. Forbrukerrådet idkar konsumentupplysningsverksamhet, ger ut egen tidskrift och förmedlar också i övrigt information om nyttigheter samt sköter även uppgifter som rör konsumentuppföstran och behandlar de klagomål som konsumenterna framfört över näringsidkarnas prestationer. I detta arbete är rådets mål att komma fram till en förhandlingslösning.

Den norske konsumentombudsmannen (Forbrukerombudet) utövar tillsammans med marknadsrådet (Markedsrådet), ett organ som på basis av dess uppgifter motsvaras närmast av marknadsdomstolen i Finland, tillsyn över hur bestämmelserna i marknadsförings- och avtalsvillkorslagen tillämpas i praktiken. Nämnden för lösande av konsumenttvister (Forbrukertvistutvalget), som fungerar som en avdelning vid Markedsrådet, behandlar tvister i samband med produkter som är behäftade med fel. Nämndens beslut är verkställbara om inte parterna anhängiggör ärendet i en domstol inom en viss tid efter delfående av beslutet. För lösande av tvister som rör tjänster finns det frivilliga sektorsbundna nämnder. Statens konsumentforskningsinstitut (Statens institutt for Forbruksforskning, SIFO) utför tester på produkter och gör undersökningar av kvaliteten på konsumtionsvaror täckande allt från livsmedel ända till hushållsapparater samt bedriver ekonomisk och samhällsvetenskaplig

konsumentforskning.

I Danmark hör de allmänna konsumentärendena till näringsministeriet (Ehrvervsmi-
nisteriet) och konsumentlagstiftningen till en
stor del till justitieministeriet. Den danska
konsumentstyrelsen (Forbrugerstyrelsen) fun-
gerar som ett koordinerande organ i konsu-
mentärenden samt ställer ett rättssekretariat
till förfogande för ministeriet, statens hushåll-
ningsråd (Statens Husholdingsråd), konsu-
mentklagonämnden och konsumentom-
budsmannen. Statens Husholdingsråd, som
finns i anslutning till Forbrugerstyrelsen, har
också uppgifter som rör tillsynen över att
bestämmelserna i lagstiftningen angående
produksäkerhet följs. I sin forskningsverk-
samhet koncentrerar sig Forbrugerstyrelsen
huvudsakligen på produktundersökningar. I
Danmark finns det ingen särskild statlig
konsumentforskningscentral. Statens Hushold-
ningsråds, som finns i anslutning till Forbru-
gerstyrelsen, viktigaste uppgift är att produ-
cera material att användas vid den konsu-
mentupplysning som riktar sig till hushållen.

Den danske konsumentombudsmannens
(Forbrugerombudsmanden) huvuduppgift är
att utöva tillsyn över efterlevnaden av mark-
nadsföringslagen och motsvarande föreskrif-
ter och bestämmelser i den privata och den
offentliga verksamheten. Forbrugerombuds-
mannen finns i anslutning till Forbrugersty-
relsen. Den danska konsumentklagonämnden
(Forbrugerklagenævnet), som även den
finns i anslutning till Forbrugerstyrelsen,
behandlar sådana juridiska problem mellan
konsumenter och näringsidkare vilka an-
sluter sig till varor, arbets- eller servicepres-
tationer. Nämndens beslut är inte verkställ-
bara. I Danmark finns det även sektorsvisa
besvärsnämnder.

Likheter och olikheter mellan vissa nordiska
länder i förvaltningen av konsumentärenden

Konsumentombudsmannasystemen i Nor-
ge, Sverige, Danmark och Finland är i det
närmaste likadana vad gäller systemens upp-
gifter. När det gäller beslutanderätt är kon-
sumentombudsmannen självständig i samt-
liga nordiska länder. I Sverige fungerar kon-
sumentombudsmannen samtidigt som Kon-
sumentverkets generaldirektör. I Sverige och
Danmark utgör konsumentombudsmannens
sekretariat en del av konsumentverket. I Fin-
land och Norge har konsumentombudsman-
nen en egen byrå.

I de nordiska länder som nämnts ovan del-
tar konsumentmyndigheterna i övervakning-
en av produktsäkerheten och i marknadskon-
trollen som utgör en del av den. Ämbetsver-
ken har också, beroende på vilket land det
är fråga om, bl.a. uppgifter i samband med
övervakningen av konsumentkrediter och
resebyråernas verksamhet.

Konsumentupplysning är en uppgift som i
de nordiska länderna ankommer på konsu-
mentmyndigheterna. Konsumentverken i
Sverige, Finland och Danmark ger ut en
tidskrift som är riktad till konsumenterna
samt producerar konsumentinformation av
varierande slag. I Norge ankommer denna
uppgift på ett konsumentråd vars verksamhet
finansieras med statsmedel.

Det norska konsumentrådet har regionkon-
tor som är belägna i olika län. Konsument-
verket i Finland har länsstyrelserna som un-
derlydande distriktsmyndighet. I Finland och
Sverige finns det dessutom kommunala kon-
sumentrådgivare som också bedriver konsu-
mentupplysningsverksamhet.

I Norge och Finland finns det statliga
forskningsinstitut som självständigt bedriver
sammhällelig konsumentforskning. Vid det
norska forskningsinstitutet samt på laborato-
rierna vid konsumentverken i Sverige och
Danmark utförs också tester på nyttigheter.

Europeiska unionens konsumentpolitik ur
den finska konsumentförvaltningens synvin-
kel

I det ursprungliga fördraget om upprättan-
det av Europeiska gemenskapen (*Romfördra-
get*, nedan fördraget), omnämndes konsu-
mentskyddet inte alls.

Det första konsumentpolitiska programmet
lanserades på 1970-talet. Också de första
bestämmelserna om konsumentskydd här-
stammar från den tiden. I artikel 100 a, som
år 1987 fogades till fördraget, nämns som
ett mål en hög skyddsnivå som kommissio-
nen skall eftersträva vid beredning av sådan
lagstiftning som syftar till upprättande av en
gemensam marknad.

År 1993 fogades till fördragets artikel 3 en
ny punkt s enligt vilken gemenskapen skall
bidra till att stärka konsumentskyddet. Sam-
tidigt fogades också till fördraget en ny arti-
kel 129 a som handlar om konsumentskydd.
Genom Amsterdamfördraget år 1997 ändra-
des artikel 129 a så att där skilt nämns de
områden på vilka gemenskapen främjar kon-

sumenternas intressen i syfte att säkerställa en hög konsumentskyddsnivå. Gemenskapen skall bidra till att skydda konsumenternas hälsa, säkerhet och ekonomiska intressen samt till att främja deras rätt till information och utbildning och deras rätt att organisera sig för att tillvarata sina intressen. I artikeln konstateras dessutom att konsumentskyddskraven skall beaktas när gemenskapens övriga politik och verksamhet utformas och genomförs. Amsterdamfördraget träder i kraft när alla medlemsstater har ratificerat det.

Målet för Europeiska unionens (EU) konsumentpolitik är att stöda och komplettera den konsumentpolitik som bedrivs i medlemsländerna. De EU-medlemsstater som har en långt utvecklad konsumentskyddslagstiftning har möjlighet att upprätthålla och utveckla den nationella lagstiftningen, som baserar sig på ländernas egna traditioner, utgångspunkter och förhållanden, i de frågor där detta inte bereder några hinder för samarbetet. Vidare är det möjligt att på konsumentpolitikens område kunna bedriva annat internationellt samarbete som främjar samarbetet inom EU. Det är viktigt att man på gemenskapsnivå gör allt som är möjligt att göra för att sådana problem som människorna stöter på i sitt vardagsliv och som inte kan lösas enbart genom nationella åtgärder skall kunna lösas.

Att delta i det konsumentpolitiska samarbetet och beredningen av konsumentärenden inom gemenskapen ankommer särskilt på handels- och industriministeriet och justitieministeriet. Konsumentmyndigheterna har en viktig uppgift i anslutning till tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna i den nationella lagstiftningen som överensstämmer med gemenskapslagstiftningen, bl.a. i fråga om marknads kontroll, samarbete mellan tillsynsmyndigheterna i de olika länderna samt utbyte av information mellan gemenskapens olika institutioner och mellan medlemsstaterna.

1.3. Bedömning av nuläget

Vid genomförande av den totalreform av konsumentförvaltningen som trädde i kraft den 1 juni 1990 antecknades i statsbudgeten att funktionsdugligheten hos konsumentförvaltningen skall följas upp och utredas samt att justeringar skall verkställas på basis av vunna erfarenheter, om anledning därtill

finns. Utgående från den utredning som hade gjorts 1992 utvecklades ämbetsverkens samverkan i administrativa ärenden.

Erfarenheterna av den nuvarande konsumentförvaltningen har för det mesta varit positiva. Var och en av de berörda myndigheterna har skilda lagstadgade uppgifter att sköta. För att en decentraliserad konsumentförvaltningsorganisation skall fungera bra förutsätts av de ämbetsverk och institutioner som verkställer konsumentpolitiken ändamålsenlig och resultatorienterad koordinering av målsättningen och de åtgärder som skall vidtas. I praktiken har var och en av myndigheterna långt koncentrerat sig på sitt eget verksamhetsområde och en uppgift i gränzonen mellan två verksamhetsområden kan helt och hållet ha blivit försummad. När målsättningen och prioriteringarna har ändrats har det också varit svårt att handla så att man på ett flexibelt sätt skulle ha kunnat flytta ekonomiska resurser och personalresurser mellan de olika ämbetsverken.

De prisjämförelser som konsumentverket utför tillsammans med länsstyrelserna liksom även kvalitetsjämförelserna bidrar till att göra marknaden och dess funktion mera genomsläpplig. Att resultaten av pris- och kvalitetsjämförelserna offentliggörs förbättrar konsumentens möjligheter att vid köp av nyttigheter träffa bästa möjliga val med tanke på sin ekonomi och sina behov. Konsumenten har möjlighet att välja vilka slags förnödenheter hon vill köpa, graden av service i anslutning därtill samt vilket pris hon vill betala för dem. Ätminstone ur konsumentens synvinkel kan man knappast ifrågasätta ändamålsenligheten hos prisjämförelserna. Ett tecken på detta är det stora antal besökare som läser de sidor som innehåller prisjämförelser i konsumentverkets Internet-server.

De prisjämförelser som konsumentverket gör handlar om sådana produkter och tjänster vilkas priser konsumenterna har svårt att själva jämföra. Resultaten av jämförelserna förses ofta med information som underlättar valet vid köp av en viss nyttighet samt med uppgifter om kvaliteten på testade produkter. Prisjämförelser görs även i fråga om nya produkter eller teman som är intressanta ur regional synvinkel. Teman och insamlingsobjekten varierar och det förekommer just ingen överlappning mellan verkets arbete och den datainsamling som statistikcentralen gör.

I samband med att Finland blev EU-medlem var det möjligt att med hjälp av EU:s prisuppföljning visa hur den beräknade ned-sättningen av priserna fördes över på minut-försäljningspriserna. Motsvarande prisuppföljning har av europeiska konsumentorgani-sationer bedömts vara nödvändig i samband med övergången till euro för att konsumenten-ernas förtroende skulle kunna upprätthållas. Med hjälp av den information om euron och de prisjämförelser som offentliggörs kan konsumenterna ges information om hur övergångsperioden kommer att påverka pris-erna på konsumtionsnyttigheter och konsu-menttjänster.

Det allmänna behovet att effektivera stats-förvaltningen förutsätter även en samordning av de olika åtgärder som vidtas av konsu-mentförvaltningen. Inom förvaltningen skall sådana strukturer och faktorer utvecklas som bidar till en sammanjämkning av behoven hos och målen för de olika sektorerna samt främjar helhetsintresset. Den administrativa apparaturen skall fungera flexibelt och eko-nomiskt samt vara resultatrik.

En av utgångspunkterna för utvecklingen av den offentliga förvaltningen är närheten till kunderna. Myndigheterna skall agera så att de medborgare som använder sig av de-ras tjänster så lätt som möjligt kan utträta sina ärenden i förvaltningen. Bland konsu-menterna råder det dock ovisshet om vem som har hand om de allmänna konsument-frågorna.

EU:s konsumentpolitik har fått ökad be-tydelse under de senaste åren. Tyngdpunkten i vår konsumentpolitik och konsumentför-valtning skall dock ligga på våra nationella förhållanden. Deltagande i EU:s inre mark-nad betyder samtidigt att många beslut som rör konsumenterna fattas på EU-nivå. Ett typiskt exempel på dylika frågor är livsme-delssäkerheten. Det är också ur konsument-politikens synvinkel viktigt att man förbe-reder sig för de kommande ändringarna. En dylik ändring som rör de enskilda konsu-menterna i EU-länderna är införandet av den gemensamma valutan. Konsumentförvalt-ningen måste kunna klara av också dylika ofta mycket komplicerade frågor som berör flera olika administrativa sektorer.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

2.1. Mål

Enligt statsrådets principbeslut av den 16 april 1998 om förvaltningspolitiska riktlinjer är regeringens mål att göra förvaltningen effektivare, bättre fungerande och mer servi-ceinriktad. De funktionella överlappningarna inom den centralförvaltning som lyder under ministerierna liksom också oklarheter inom arbetsfördelningen skall åtgärdas.

Konsumentförvaltningen och konsument-politiken skall snabbt kunna reagera på de utmaningar som ändringarna i omgivningen innebär. Målet är att skapa en sådan distinkt och flexibel centralförvaltning för konsu-mentärendena som uppgifterna kräver.

Målet för den föreslagna sammanslagning- en av konsumentverket och konsumentom-budsmannens byrå samt effektiveringen av samarbetet mellan det nya konsumentverket och den övriga konsumentförvaltningen är att

- göra uppgiftsfördelningen klarare samt att genom smidigare verksamhet kunna få synergismfördelar vid behandling av ärenden av samma typ,

- göra det lättare för konsumenterna och intressentgrupperna att sköta sina ärenden i förvaltningen,

- göra konsumentförvaltningen klarare och mera känd samt

- effektivera skötseln av konsumentfrå-gorna och göra verksamheten mer ekono-misk.

En enda konsumentmyndighet med ansvar för alla konsumentfrågor kan bättre än de befintliga instanserna inrikta sina resurser på de tillsyns- eller informationsuppgifter som just i det ögonblicket är aktuella eftersom ämbetsverkets interna regleringar kan skötas flexibelt. Också minskning av den eventuella sektoriseringen bland personalen kan betrak-tas som ett utvecklingsmål. Yrkeskunnig och vidsynt personal kan följa med och analy-sera de ändringar i samhället som berör konsumenterna. Yrkeskunskap av nämnda slag kan i regel bättre utvecklas inom en större enhet genom att erbjuda personalen möjlig-het till arbetsrotation inom ämbetsverket.

Ett av målen är också att få konsumentverkets behörighet att samla in data att motsvara statsrådets principbeslut av den 5 februari 1998 genom att verkets rätt att få upplysningar begränsas till de datagrupper som är nödvändiga för att verket skall kunna sköta de myndighetsåtaganden som gäller lämnande av prisinformation till konsumenterna.

Den föreslagna koncentrationen av konsumentförvaltningsmyndigheterna förbättrar även förutsättningarna att kunna sköta de uppgifter som rör tillsynen över efterlevnaden av den nationella lagstiftningen som skall vara enhetlig med gemenskapslagstiftningen, samarbetet mellan kontrollmyndigheterna i medlemsländerna samt informationsutbytet mellan gemenskapens institutioner och medlemsländerna.

2.2. De viktigaste förslagen

Det nya Konsumentverket skall enligt förslaget grundas genom en sammanslagning av det nuvarande konsumentverket och konsumentombudsmannens byrå. Det nya ämbetsverket skall ha till uppgift att trygga konsumenternas ekonomiska och rättsliga ställning samt hälsa och att genomföra konsumentpolitiken. Ämbetsverkets uppgifter är i praktiken samma uppgifter som ankommer på det nuvarande konsumentverket och konsumentombudsmannens byrå. Enligt förslaget skall Konsumentverkets överdirektör fungera som konsumentombudsman.

Eftersom konsumentombudsmannen även i fortsättningen skall fungera som övervakare av de avtals- och marknadsföringsvillkor som rör konsumenterna och i egenskap av en ombudsman fatta beslut i nämnda ärenden, skall de procedurregler som ingår i den nuvarande lagen om konsumentombudsmannen tas in i lagen om Konsumentverket. Konsumentombudsmannens uppgifter som gäller tillsynen över att bestämmelserna i lagstiftningen följs skall förbli oförändrade. Som ett nytt förfaringsätt föreslås en möjlighet för konsumentombudsmannen att med medel som anslagits för täckande av Konsumentverkets omkostnader betala sådana rättegångskostnader som eventuellt utdöms att betalas av den konsument som konsumentombudsmannen bistår.

3. Propositionens verkningar

Propositionen har inga verkningar för personalen och inte heller några egentliga statsekonomiska verkningar. Enligt förslaget skall Konsumentverket grundas genom en överföring av tjänsterna och uppgifterna för personal i arbetsavtalsförhållande vid det nuvarande konsumentverket och konsumentombudsmannens byrå samt den personal som sköter dessa till det nya ämbetsverket. Då uppgifterna förblir desamma kommer utgifterna för det nya ämbetsverket att förbli desamma som de sammanräknade utgifterna för det nuvarande konsumentverket och konsumentombudsmannens byrå, förutom att man i fråga om den avgiftsbelagda verksamheten vid Konsumentverket skall övergå till nettobudgetering. Till sådan verksamhet som skall nettobudgeteras hör utgivning av tidskriften Kuluttaja, Konsumentverkets offentligrättsliga och andra prestationer samt det finansiella stöd som erhålls från EU för testningsverksamhet och produktskaderegistrets datainsamlingssystem. En övergång till nettobudgetering ökar kostnadsmedvetenheten vid verket och gör att utvecklandet av informationsmaterial kan göras på längre sikt.

På längre sikt möjliggör det nya ämbetsverkets större storlek effektivare verksamhet och därigenom bättre resultat med samma resurser. Det blir också möjligt att koordinera uppgifterna bättre och på detta sätt nå effektivitetsfördelar. I fråga om förslaget att ersätta konsumentens rättegångskostnader kan konsumentombudsmannen fatta beslut inom ramen för Konsumentverkets anslag.

Det blir också lättare för konsumenterna och näringsidkarna att sköta sina ärenden hos en och samma myndighet och på detta sätt underlättas tillgången till servicen.

4. Beredningen av propositionen

En arbetsgrupp för konsumentförvaltning tillsatt av handels- och industriministeriet föreslog i sitt betänkande den 6 mars 1996 (Handels- och industriministeriets arbetsgrupps- och kommissionsrapporter 5/1996) att konsumentverket, konsumentombudsmannens byrå och konsumentforskningscentralen skall sammanslås till en funktionell enhet. Överdirektören vid det nya

verk som föreslås bli grundat skall enligt förslaget fungera som konsumentombudsman.

I de utlåtanden som avgavs över betänkandet togs för det mesta två olika frågeställningar upp: konsumentombudsmannens och konsumentforskningscentralens ställning. I utlåtandena framhävdes vikten av forskningens självständiga ställning och oberoende av myndighetsfunktionerna. Förslaget som syftar till att göra konsumentförvaltningen klarare understöddes och det ansågs viktigt att säkerställa att konsumentombudsmannen är självständig i sitt beslutsfattande. De centrala löntagarorganisationerna framhävde vikten av att personalens ställning vid de nuvarande ämbetsverken tryggas och av samarbete med personalen i den fortsatta beredningen.

I den utvärdering av konsumentforskningscentralen (Handels- och industriministeriets publikation 4/1997) som gjordes på uppdrag av handels- och industriministeriet understödde utredningsmannen inte det förslag angående ordnandet av konsumentforskningscentralens ställning som lagts fram av arbetsgruppen för konsumentförvaltning.

I budgetpropositionen för 1998 konstateras under handels- och industriministeriets huvudtitel att "organisationsreformen i fråga om förvaltningen av konsumentärenden bereds så att reformen kan genomföras senast 1.1.1999" samt att "konsumentforskningscentralens verksamhet utvecklas enligt resultaten av den utvärdering som gjorts".

Propositionen har beretts vid handels- och industriministeriet. I samband med beredningen har justitieministeriet samt de ämbetsverk som föreslås bli sammanslagna och representanterna för deras personal hörts.

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 1999 och avses bli behandlad i samband med den.

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om indrivning av fordringar och lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den (RP 199/1996 rd) som är under behandling i riksdagen innehåller ett förslag till ändring av lagen om konsumentombudsmannen. Om det här lagförslaget, som avser en organisationsreform, godkänns före propositionen med förslag till lag om indrivning av fordringar och lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den blir det förslag till lag om ändring av 1 § lagen om konsumentombudsmannen som ingår i den sistnämnda propositionen onödigt. Även lydelsen i 12 och 14 § lagen om indrivning av fordringar, som ingår i nämnda proposition, bör ändras.

Vid justitieministeriet bereds som bäst en regeringsproposition med förslag till lagstiftning angående borgen och pantsättning för främmande skuld. Propositionen skall innehålla även ett förslag som gäller ändring av konsumentombudsmannens befogenheter. Avsikten är att propositionen överläts till riksdagen på hösten varför det är möjligt att propositionen behandlas i riksdagen samtidigt som denna proposition. Om denna proposition godkänns i riksdagen före propositionen med förslag till lagstiftning angående borgen och pantsättning för främmande skuld bör i den sistnämnda göras motsvarande ändringar som i Regeringens proposition med förslag till lag om indrivning av fordringar och lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1 §. *Uppgifter.* Paragrafens 1 mom. innehåller bestämmelser om Konsumentverkets verksamhetsområde. Förutom att genomföra konsumentpolitiken ankommer det på Konsumentverket att trygga konsumentens ekonomiska och rättsliga ställning samt hälsa. Konsumentverkets överdirektör skall fungera som konsumentombudsman.

Konsumentverket skall grundas genom att personalen vid och uppgifterna för det nuvarande konsumentverket och konsumentombudsmannens byrå sammanförs. De uppgifter som det nuvarande konsumentverket och konsumentombudsmannens byrå har tagit hand om skall i och för sig förbli oförändrade. För att trygga konsumenternas ekonomiska och rättsliga ställning samt hälsa skall Konsumentverket bl.a. sörja för den tillsyn som avses i produktsäkerhetslagen och de uppgifter som ålagts verket i lagen om paketreserörelser samt i likhet med den nuvarande konsumentombudsmannens byrå biträda konsumentombudsmannen i hans uppgift som gäller tillsynen över efterlevnaden av lagstiftningen. Konsumentverket skall i anslutning till skötseln av konsumentfrågor göra eller låta göra utredningar och jämförelser, handha konsumentupplysningen, stryningen av konsumentrådgivningen samt sköta övriga uppgifter som enligt föreskrifter eller bestämmelser ankommer på det. De utredningar och jämförelser som Konsumentverket gör eller låter göra ansluter sig närmast till produktion av informationsmaterial för konsumenterna och gäller priserna och kvaliteten på konsumtionsnyttigheter samt miljökonsekvenser och andra frågor som är av stor betydelse för konsumenterna. Konsumentverket tar också initiativ och framlägger förslag till utveckling av konsumentskyddet och konsumentpolitiken. Den föreslagna uppföljningen av konsumentskyddet samt tagande av initiativ och framläggande av förslag i anslutning därtill passar väl in i Konsumentverkets verksamhetsområde.

Då Konsumentverkets överdirektör fungerar som konsumentombudsman har hans uppgifter ett uttryckligt samband med tillsynen över att bestämmelserna följs och med

bistående av konsument i domstol om vilket det bestäms närmare i 9 §. Bestämmelser om de uppgifter som ankommer på konsumentombudsmannen ingår i konsumentskyddslagen samt bl.a. i kreditinstitutslagen och värdepappersmarknadslagen. För att konsumentombudsmannen skall kunna sköta sin tillsynsuppgift kan han i enlighet med den nuvarande praxisen ge anvisningar angående marknadsföring samt förhandla med organisationerna om standardvillkor i avtal.

2 §. *Administrativ ställning.* Enligt paragrafen skall styrningen av och tillsynen över verket ankomma på det ministerium som bestäms i reglementet för statsrådet. För närvarande är det handels- och industriministeriet. Ministeriet kan i enlighet med nuvarande praxis ge Konsumentverket uppdrag att utföra.

I 2 mom. ingår bestämmelser om att det styrande ministeriets makt inte sträcker sig till de tillsynsuppgifter som ankommer på Konsumentverket eller konsumentombudsmannen och inte heller till de uppgifter som rör bistående av konsument. Bestämmelsen är av klargörande natur och avser att framhäva konsumentombudsmannens och Konsumentverkets oberoende ställning i förhållande till det ministerium som styr verket vid skötseln av de uppgifter som rör övervakningen av att bestämmelserna i lagen följs.

3 §. *Direktion.* Enligt paragrafen har Konsumentverket en direktion. En motsvarande bestämmelse ingår i 2 § i den gällande lagen om konsumentverket.

4 §. *Upplivningsplikt.* Enligt paragrafen är näringsidkarna skyldiga att lämna Konsumentverket de upplysningar om minutförsäljningspriserna på konsumtionsvaror och konsumenttjänster som behövs för utredningar och jämförelser i anslutning till skötseln av konsumentfrågor samt för den tillsyn över att bestämmelserna följs som ankommer på konsumentombudsmannen.

I fråga om konsumentombudsmannen ingår rätten att få upplysningar i 9 § lagen om konsumentombudsmannen. I förslaget har man i stället för marknadsföring och avtalsvillkor hänvisat till konsumentombudsmannens tillsynsuppgifter. Sålunda skall konsumentombudsmannen lämnas upplysningar

om de datagrupper som är nödvändiga för att konsumentombudsmannen skall kunna sköta sina tillsynsuppgifter. Dessa tillsynsuppgifter bestäms i speciallagstiftningen.

Enligt förslaget skall Konsumentverkets rätt till upplysningar begränsas enligt statsrådets principbeslut av den 5 februari 1998 att gälla endast minutförsäljningspriserna på konsumtionsvaror och konsumenttjänster. Dessutom skall utredningarna ansluta sig till skötseln av konsumentfrågor, vilket i praktiken betyder produktion av konsumentinformation. För att trygga kvaliteten på prisjämförelserna håller konsumentverket, länsstyrelserna och statistikcentralen på att för närvarande tillsammans utveckla kvaliteten på prisjämförelserna och publiceringen av dem.

Konsumentverket kan i likhet med gällande praxis bestämma att upplysningarna skall tillställas länsstyrelserna. I praktiken är det länsstyrelserna som utöver insamlandet av data också behandlar prisuppgifterna preliminärt och offentliggör resultaten av lokala prisjämförelser.

Rätten att erhålla upplysningar enligt förslaget kommer inte att begränsa Konsumentverkets rätt att få upplysningar för skötseln av verkets övriga uppgifter om vilka det bestäms på annat ställe. En näringsidkare är skyldig att lämna konsumentverket upplysningar bl.a. på basis av produktsäkerhetslagen och lagen om paketreserörelser.

Om publicering och hemlighållande av uppgifterna gäller vad som bestäms i lagen om allmänna handlingars offentlighet (83/1951) och förordningen inefattande vissa undantag i fråga om allmänna handlingars offentlighet (650/1951). De uppgifter om minutförsäljningspriserna som konsumentverket erhåller av näringsidkarna är tillgängliga för alla och därmed offentliga liksom även de jämförelser som sammanställs på basis av dem.

5 §. *Konsumentombudsmannens förhandlingsplikt.* Paragrafen innehåller bestämmelser om konsumentombudsmannens uttryckliga förhandlingsplikt innan tvångsåtgärder vidtas eller ett ärende prövas av domstol. En motsvarande bestämmelse ingår för närvarande i 6 § lagen om konsumentombudsmannen.

6 §. *Förbud som meddelas av konsumentombudsmannen.* Paragrafen innehåller bestämmelser om de allmänna förutsättningarna för och om förfaringsätt vid förbud och temporärt förbud som meddelats av konsu-

mentombudsmannen. Motsvarande bestämmelser ingår för tillfället i 7 § och i fråga om vite i 10 § lagen om konsumentombudsmannen.

Bestämmelserna om konsumentombudsmannens rätt att använda sig av nämnda tvångsmedel skall enligt förslaget ingå i en speciallag. I fråga om marknadsföringsåtgärder eller avtalsvillkor återfinns motsvarande bestämmelser i konsumentskyddslagen. I Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om indrivning av fordringar och lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den föreslås att konsumentombudsmannen temporärt eller i brådskande fall kan förbjuda att man fortsätter med ett lagstridigt indrivningsförfarande som gäller konsumentfordran.

Förslaget innehåller inte någon sådan specialbestämmelse som ingår i det nuvarande 8 § 1 mom. om att en näringsidkare skall beredas tillfälle att bli hörd innan konsumentombudsmannen meddelar ett temporärt förbud eller för saken till domstol. Enligt 15 § lagen om förvaltningsförfarande (598/1982) skall en part innan ett ärende avgörs beredas tillfälle att avge förklaring med anledning av andras yrkanden och över sådana utredningar i ärendet som kan inverka på avgörandet. Ett ärende får avgöras utan hörande av part bl.a. om hörandet äventyrar syftet med beslutet eller om avgörandet inte kan uppskjutas.

7 §. *Begäran om utlåtande.* Paragrafen innehåller bestämmelser om konsumentombudsmannens skyldighet att begära ett utlåtande av finansinspektionen innan en åtgärd enligt 6 § vidtas eller ärendet förs till marknadsdomstolen. En motsvarande bestämmelse ingår för närvarande i 8 § 2 mom. lagen om konsumentombudsmannen.

8 §. *Konsumentombudsmannens beslutanderätt.* Enligt 1 mom. är konsumentombudsmannen jävig att i egenskap av överdirektör avgöra ett ärende som gäller bruk av de tvångsmedel som omfattas av Konsumentverkets behörighet och om vilka bestäms i produktsäkerhetslagen och lagen om paketreserörelser, när ett ärende som gäller samma näringsidkare med stöd av en annan lag är anhängigt hos konsumentombudsmannen eller han i egenskap av konsumentombudsman har ingripit i samma näringsidkares verksamhet. I dylika situationer används beslutanderätten av en ställföreträdare för överdirektören som förordnats av handels- och

industriministeriet.

Enligt momentet är konsumentombudsmannen jävig att avgöra ett ärende som gäller bruk av tvångsmedel också, om han i egenskap av konsumentombudsman redan har ingripit i samma näringsidkares verksamhet. Med ingripande som leder till jävighet avses i bestämmelsen sådant ställningstagande av konsumentombudsmannen som har skett under den närmaste tiden och som kan påverka också bedömningen av det aktuella näringsrättsliga ärendet och till följd av vilket det inte kan anses riktigt att konsumentombudsmannen gentemot samma näringsidkare använder sig av de nya befogenheter som ankommer på honom i egenskap av chef för det nya ämdetsverket.

Enligt paragrafen kan konsumentombudsmannen överföra beslutanderätt på en tjänsteman som är underställd honom i ärenden där praxis i fråga om lagens tillämpning är vedertagen. Bestämmelsen motsvarar den nuvarande 11 a § lagen om konsumentombudsmannen och 9 § 1 mom. förordningen om konsumentombudsmannen. Konsumentombudsmannen kan även förordna en tjänsteman som är underställd honom att föra talan vid marknadsdomstolen. Enligt 3 § i den nuvarande lagen kan endast en byråchef som vikarierar för konsumentombudsmannen förordnas att föra talan. För att behandlingen av ärendena skall kunna ske smidigt är det motiverat att även någon annan tjänsteman som är insatt i ärendet i fråga kan förordnas att sköta uppgiften.

Konsumentombudsmannen kan naturligtvis överta avgörandet av ett ärende som han har delegerat antingen genom att återkalla den beslutanderätt han har överfört eller genom att vid överförandet av beslutanderätt besluta om rätt till förbehåll.

9 §. *Bistående av konsument.* Enligt 1 mom. kan konsumentombudsmannen i de fall som nämns i bestämmelsen bistå eller förordna en tjänsteman som lyder under honom att bistå konsument i ett enskilt ärende. Bestämmelsen motsvarar 2 § i den nuvarande lagen om konsumentombudsmannen.

I 2 mom. föreslås att konsumentombudsmannen inom ramen för Konsumentverkets anslag kan fatta beslut om betalning helt eller delvis av sådana rättegångskostnader som den konsument som han bistått har dömts att betala i fall det är av vikt med hänsyn till tillämpningen av lagen och konsumenternas allmänna intresse eller om en

näringsidkare inte iakttar konsumentklagomåndens beslut. Enligt 3 mom. kan konsumentombudsmannen på samma grunder besluta även om betalning av rättegångskostnaderna som förorsakats för den konsument som är hans huvudman. Beslutet om betalning av rättegångskostnaderna måste fattas samtidigt som konsumentombudsmannen fattar beslut om att biträda en konsument vid rättegången.

Den föreslagna ändringen beror på att ändringarna i skyldigheten att betala motpartens rättegångskostnader, införandet av mervärdesskatten och ändringarna i villkoren för rättsskyddsförsäkringarna har lett till en situation där en enskild konsument i många fall blir tvungen att bära en stor ekonomisk risk om han anhängiggör ärendet i domstol vilket alla konsumenter inte har ekonomiska möjligheter till. Då det i de fall där en konsument bistås alltid är fråga om ett prejudikat av betydelse, kan det antas att konsumentombudsmannens uppgifter som gäller att bistå konsumenterna inte avsevärt kommer att öka.

Enligt 3 mom. skall i de fall där konsumentombudsmannen bistår en konsument och en näringsidkare som är konsumentens motpart förlorar ärendet vid rättegång näringsidkaren ersätta staten för de skäligen kostnader som uppkommit av att konsumenten biståtts på de grunder som anges i bestämmelsen. En motsvarande bestämmelse ingår i 12 § 2 mom. i den nuvarande lagen om konsumentombudsmannen.

Huruvida konsumentombudsmannens och konsumentverkets prestationer skall vara avgiftsbelagda eller inte bestäms i övrigt på basis av lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Enligt 12 § lagen om konsumentombudsmannen utges konsumentombudsmannens handlingar och expeditioner utan avgift. Eftersom de handlingar och expeditioner som utges av konsumentombudsmannen har samband med de uppgifter som rör tillsynen över att bestämmelserna i lagen följs, kan expeditionerna utges utan avgift. Detsamma gäller även konsumentverkets nuvarande beslut om förbud i ärenden som gäller övervakningen av produktsäkerheten. Enligt förslaget skall närmare bestämmelser om avgifter utfärdas genom ett ministeriebeslut. De avgiftsbelagda prestationerna skall i likhet med gällande praxis omfatta Konsumentverkets beslut om dispens samt beslut om registrering av paketreserörelse och av-

gift för kontroll av säkerheter och om registrering av den som tillverkar, låter tillverka eller importerar kosmetiska preparat.

10 §. *Ändringssökande.* I paragrafen ingår ett förbud enligt vilket det inte är tillåtet att genom besvär söka ändring i konsumentombudsmannens beslut i ett ärende som faller under marknadsdomstolens behörighet eller som gäller sådant bistående av konsument som avses i 9 §. En motsvarande bestämmelse ingår i 11 § förordningen om konsumentombudsmannen. I övrigt skall enligt förslaget ändring både i konsumentombudsmannens och i Konsumentverkets beslut sökas genom besvär i den ordning som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996) eller i någon annan lag.

11 §. *Administrativa tjänster.* Det föreslås att Konsumentverket i likhet med nuvarande praxis skall sköta de administrativa tjänsterna för konsumentklagonämnden, konsumentforskningscentralen och livsmedelsverket. Enligt förordningen om statsbudgeten (1243/1992) bestämmer finansministeriet på framställning av vederbörande ministerium vilka ämbetsverk och institutioner som skall fungera som räkenskapsverk utöver presidentens kansli samt de olika ministerierna. Konsumentverket har förordnats att fungera som räkenskapsverk för de ovan nämnda ämbetsverken och den ovan nämnda centralen. I fråga om skötseln av de administrativa tjänsterna föreslås inga detaljerade bestämmelser i likhet med nuvarande praxis bli införda i lagen utan det föreslås att ämbetsverken i fråga sinsemellan skall avtala om vilka tjänster som skall tillhandahållas. Om avtal inte kan nås skall ministeriet bestämma om saken. De kostnader som uppkommer på grund av skötseln av administrativa tjänster ingår i Konsumentverkets budget och avsikten är att produktionen av tjänster skall fortsätta i den nuvarande omfattningen.

12 §. *Närmare bestämmelser.* Enligt paragrafen skall närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag utfärdas genom en

förordning om Konsumentverket. Förordningen skall innehålla bestämmelser om bl.a. verkets uppgifter, organisation, personal och länsstyrelsens ställning.

13 §. *Ikraftträdande.* Lagen avses i enlighet med budgetpropositionen om så är möjligt träda i kraft vid ingången av 1999. Genom lagen upphävs den gällande lagen om konsumentombudsmannen och lagen om konsumentverket. När det i någon annan lag finns en hänvisning till lagen om konsumentombudsmannen, skall den föreslagna lagen tillämpas efter att lagen trätt i kraft.

14 §. *Övergångsbestämmelser.* Enligt förslaget skall personalen vid konsumentverket och på konsumentombudsmannens byrå övergå till det nya verket som gamla arbetstagare och tjänsterna kommer att överförs till Konsumentverket när lagen träder i kraft. Tjänsten som konsumentombudsman omvandlas till en tjänst som Konsumentverkets överdirektör. Tjänsten som överdirektör för det nuvarande konsumentverket överförs och den som utnämnts till tjänsten, och som för närvarande är tjänstledig, flyttar över till handels- och industriministeriet. Samtidigt ändras tjänstebeteckningen till utvecklingsdirektör. Överföringen kräver inte något samtycke av tjänstemannen.

2. Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om bl.a. Konsumentverkets uppgifter, organisation personal och länsstyrelsens ställning utfärdas genom förordning.

3. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft vid ingången av 1999.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om Konsumentverket

I enlighet med riksdagens besluts föreskrivs:

1 §

Uppgifter

För att trygga konsumenternas ekonomiska och rättsliga ställning samt hälsa och för att genomföra konsumentpolitiken finns ett Konsumentverk med en konsumentombudsman. Konsumentverkets överdirektör fungerar som konsumentombudsman.

Konsumentverket främjar och genomför konsumentupplysning och konsumentfostran, styr den kommunala konsumentrådgivningen, gör utredningar och jämförelser i anslutning till skötseln av konsumentfrågor samt tar initiativ och framlägger förslag till utveckling av konsumentskyddet och konsumentpolitiken och sköter dessutom andra uppgifter om vilka bestäms att de ankommer på verket. I fråga om konsumentombudsmannens uppgift att övervaka lagstiftningen gäller dessutom vad som särskilt föreskrivs.

Konsumentverket och konsumentombudsmannen skall vara verksamma i synnerhet inom de områden som har en avsevärd betydelse för konsumenterna eller inom vilka det kan antas att problem i fråga om konsumenternas ställning förekommer mest allmänt.

2 §

Administrativ ställning

Styrningen av och tillsynen över Konsumentverket ankommer på det ministerium som anges i reglementet för statsrådet (1522/1995). Ministeriet kan också ge Konsumentverket uppdrag i ärenden som hör till verkets verksamhetsområde.

Vad som bestäms i 1 mom. gäller inte Konsumentverket och konsumentombudsmannen i deras uppgift att som myndighet övervaka att lagstiftningen iakttas och inte heller konsumentombudsmannens bistående av konsumenter enligt 9 §.

3 §

Direktion

Konsumentverket har en direktion om vars uppgifter, sammansättning och tillsättande bestäms genom förordning.

4 §

Upplysningsplikt

En näringsidkare är skyldig att lämna Konsumentverket upplysningar om minutförsäljningspriserna på konsumtionsnyttigheter och konsumenttjänster för sammanställande av de utredningar och jämförelser som avses i 1 § 2 mom. samt konsumentombudsmannen upplysningar för skötseln av de tillsynsuppgifter som avses i 1 § 2 mom. Konsumentverket kan bestämma att upplysningar skall lämnas även till länsstyrelserna.

Konsumentverket och konsumentombudsmannen kan förstärka upplysningsplikten genom att utsätta vite.

5 §

Konsumentombudsmannens förhandlingsplikt

När konsumentombudsmannen observerar att en näringsidkare vidtagit en lagstridig åtgärd skall konsumentombudsmannen försöka förmå näringsidkaren att frivilligt avstå från den. Vid behov skall konsumentombudsmannen vidta de tvångsåtgärder som saken kräver eller föra saken till domstol.

6 §

Förbud som meddelas av konsumentombudsmannen

När konsumentombudsmannen med stöd av någon annan lag har rätt att förbjuda ett

lagstridigt förfarande, skall ett förbud eller ett temporärt förbud meddelas på det sätt som anges i denna paragraf.

Konsumentombudsmannen kan meddela förbud i ett ärende som rör tillämpningen av lagen eller i övrigt inte är av avsevärd betydelse. Förbudet förfaller om den som förbudet gäller inom en tidsfrist om minst åtta dagar efter att han fått del av beslutet skriftligen eller hos Konsumentverket muntligen meddelar att han motsätter sig förbudet.

Konsumentombudsmannen kan meddela ett temporärt förbud, om det på grund av ärendets omfattning eller förfarandets snabba verkan eller av något annat särskilt skäl är nödvändigt att i brådskande ordning förbjuda ett förfarande som avses i 1 mom. Konsumentombudsmannen skall föra sitt beslut om ett temporärt förbud till domstol inom tre dagar efter att förbudet meddelats vid äventyr att förbudet annars förfaller.

Konsumentombudsmannen kan förstärka förbudet genom att utsätta vite. Beslut om utdömande av vite fattas av marknadsdomstolen.

7 §

Begäran om utlåtande

Innan konsumentombudsmannen meddelar ett förbud som avses i 6 § eller meddelar ett sådant förbud temporärt eller för saken till marknadsdomstolen skall ombudsmannen begära ett utlåtande av finansinspektionen om ärendet gäller ett kreditinstitut som avses i kreditinstitutslagen (1607/1993) eller marknadsföring av sådana värdepapper som avses i värdepappersmarknadslagen (495/1989).

8 §

Konsumentombudsmannens beslutanderätt

Konsumentombudsmannen får inte i egenskap av ämbetsverkets överdirektör avgöra ett ärende som gäller bruk av tvångsmedel enligt produktsäkerhetslagen (914/1986) eller lagen om paketreserörelser (1080/1994), om ett ärende som gäller samma näringsidkare och omfattas av konsumentombudsmannens behörighet samtidigt är anhängigt eller om han i egenskap av konsumentombudsman redan har ingripit i samma näringsidkares verksamhet. Ministeriet förordnar en ställ-

företrädare för överdirektören som använder beslutanderätten när konsumentombudsmannen är jävig på det sätt som avses ovan.

Konsumentombudsmannen kan i ärenden där praxis i fråga om lagens tillämpning är vedertagen överföra beslutanderätt på en tjänsteman som lyder under honom samt förordna en tjänsteman som lyder under honom att på hans vägnar föra talan vid marknadsdomstolen.

9 §

Bistående av konsument

Konsumentombudsmannen kan bistå en konsument eller förordna en tjänsteman som lyder under honom att bistå konsumenten i skötseln av ett enskilt ärende, om detta är viktigt med tanke på tillämpningen av lagen och konsumenternas allmänna intresse eller om näringsidkaren inte iakttar konsumentklagonämndens beslut.

Konsumentombudsmannen kan besluta att i sådana fall som avses i 1 mom. konsumentens rättegångskostnader eller de motpartens rättegångskostnader som konsumenten genom dom ålagts att betala skall betalas helt eller delvis med medel som reserverats för Konsumentverkets omkostnader.

Om en näringsidkare, som är konsumentens motpart i ett fall som avses i 1 mom., förlorar målet vid en rättegång är han skyldig att, enligt grunderna för ersättning av rättegångskostnader mellan parter, ersätta staten för skäliga kostnader för bistående av konsumenten.

10 §

Ändringssökande

I konsumentombudsmannens beslut i ett ärende som omfattas av marknadsdomstolens behörighet eller som gäller sådant bistående av konsument som avses i 9 § får ändring inte sökas. Om ändringssökande gäller i övrigt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996) eller i någon annan lag.

11 §

Administrativa tjänster

Konsumentverket kan sköta de administra-

tiva tjänsterna för livsmedelsverket, konsumentforskningscentralen och konsumentklagonämnden på det sätt som avtalas mellan vederbörande myndigheter och centralen i fråga eller som bestäms av vederbörande ministerium.

12 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning.

13 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 199 .

Genom denna lag upphävs

1) lagen den 20 januari 1978 om konsumentombudsmannen (40/1978) jämte ändringar och

2) lagen den 9 februari 1990 om konsumentverket (110/1990).

När det i någon annan lag hänvisas till lagen om konsumentombudsmannen, skall

denna lag tillämpas efter att lagen trätt i kraft.

14 §

Övergångsbestämmelser

När denna lag träder i kraft övergår personalen och överförs tjänsterna vid konsumentverket och konsumentombudsmannens byrå till Konsumentverket. Utan hinder av vad som föreskrivs i statstjänstemannalagen (750/1994) överförs tjänsten som konsumentombudsman till Konsumentverket och tjänstebeteckningen ändras till överdirektör samt överförs tjänsten som konsumentverkets överdirektör till handels- och industriministeriet och tjänstebeteckningen ändras till utvecklingsdirektör. Samtidigt övergår den person som utnämnts till tjänsten som överdirektör till handels- och industriministeriet. För överföring av tjänsten krävs inte samtycke av tjänstemannen.

Åtgärder som är nödvändiga för att Konsumentverket skall kunna påbörja sin verksamhet får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 25 september 1998

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Handels- och industriminister *Antti Kalliomäki*

